

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

ÖVERSÄTTARPROGRAMMET

Lånord i ungdomsspråk – coolt eller för jävligt?

Engelsk slang i översättningarna av Richelle Meads

Vampire Academy och *Frostbite*

Moa Mossberg

Examensarbete för magisternivå
VT 2013

Handledare: Marcus Nordlund
Examinator: Åke Persson

Sammandrag

Den här uppsatsen behandlar ungdomsslang och översättningen av den i ungdomslitteratur. Två böcker ur serien *Vampire Academy* har undersökts: *Vampire Academy* (2007) och *Frostbite* (2008) samt deras svenska översättningar *Törst* (2009) och *Fruset blod* (2009). Språket i serien är ofta tal- och ungdomsspråkligt, och slang förekommer frekvent. De två böckerna har översatts till svenska av två olika översättare (Torun Lidfeldt Bager och Ylva Spångberg), vilket möjliggör en jämförelse mellan de två olika översättarnas val och strategier vid översättning av slang.

De slangord som valts ut till analysen är fyra ord som används som direktlån i svensk slang och de har delats in i två grupper: etablerad slang (*cool*, *bitch*) respektive icke-etablerad slang (*badass*, *whatever*). Syftet med detta är dels att kunna jämföra översättarnas individuella strategier, dels att se om det finns generella skillnader mellan grupperna.

I uppsatsens teoretiska del konstateras det att det är relevant för översättaren att ta hänsyn till stil och språklig varietet i sin översättning, eftersom form är tätt sammankopplad med innehåll, och stilen är en stor del av vad som gör en skönlitterär text skönlitterär. Samtidigt konstateras det att översättning av slang kan vara problematisk, eftersom användning av slang riskerar att utestänga läsare, och det handlar dessutom ofta om laddade ord som kanske inte alla läsare uppskattar.

Analysen kommer fram till att det finns tydliga skillnader mellan de båda översättarnas val av översättningsmotsvarigheter, likaså mellan de två olika grupperna av slangord. Båda måltexterna tenderar att vara mer konservativa än källtexten, men förekomsten av de etablerade lånorden är betydligt högre i Lidfeldt Bagers översättning än i Spångbergs, som istället oftast använder sig av svenska motsvarigheter. Däremot använder ingen av översättarna de icke-etablerade lånorden, utan väljer mer normaliserade svenska uttryck.

Nyckelord: översättning, slang, ungdomsspråk, *Vampire Academy*, Richelle Mead

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Material	2
1.2.1 Hänvisning till material i uppsatsen	3
1.3 Översättarna	3
2. Teoretisk bakgrund.....	5
2.1 Stil	5
2.1.1 Stil i översättning	6
2.2 Talspråk, ungdomsspråk och slang	8
2.2.1 Talspråk, ungdomsspråk och slang i skrift.....	10
2.2.2 Talspråk, ungdomsspråk och slang i översättning	11
3. Metod.....	13
4. Analys och resultat.....	15
4.1 Källtextanalys och målgruppsanpassning	15
4.2 Översättning av ungdomsspråkliga slangord	16
4.2.1 Etablerade ord	16
4.2.1.1 Cool.....	16
4.2.1.2 Bitch.....	18
4.2.2 Icke-etablerade ord	22
4.2.2.1 Badass	22
4.2.2.2 Whatever.....	25
5. Sammanfattande diskussion.....	29
Referenser	34
Bilaga.....	36

1. Inledning

En av de allra viktigaste – och även en av de allra svåraste – delarna vid skönlitterärt skrivande är att ge sina karaktärer en egen, personlig röst. Det finns flera sätt att skapa denna röst, men ett av de mer märkbara är hur personen i fråga *talkar*. Dialog och inre monolog måste flyta på ett trovärdigt sätt och med en konsekvent stil för att karaktärerna, och därigenom berättelsen, ska bli trovärdiga.

Detta gäller givetvis inte bara för författare utan även för översättare, som ska överföra denna trovärdighet och dessa stildrag från ett språk till ett annat. Detta kan bereda stora svårigheter. För det första ska innehållet och karaktärernas personlighet tolkas och framträdande stildrag ska identifieras. Sedan kommer den stora svårigheten i att överföra ovanstående till målspråket. Det är nämligen inte säkert att en direkt överföring av ett uttryck eller stilmarkör i källspråket ger önskad effekt. Samma karaktärsdrag kan antydast genom helt skilda språkliga drag i käll- och målspråk. Så hur gör översättaren, och vilka effekter får de val som görs?

I den här uppsatsen jämförs två olika översättares tillvägagångssätt vid översättning av slang i två böcker ur serien *Vampire Academy* av Richelle Mead. Karaktärerna i serien uttrycker sig ofta på ett talspråkligt sätt med uttryck och fraser typiska för ungdomar, vilket kan ställa till problem för översättaren. Analysen kommer att fokusera på fyra olika slanguttryck och översättningen av dessa, och för- och nackdelar med de två översättarnas val av strategi kommer att diskuteras.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att analysera och jämföra hur översättarna av *Vampire Academy* (2007) respektive *Frostbite* (2008) har överfört fyra ungdomsspråkliga slangord från källtext (KT) till målttext (MT). Orden anses vara slang i både engelskan och svenskan och delas här in i två typer: en grupp etablerade och en grupp icke-etablerade direktlån i svenskan. Följande frågeställningar kommer att behandlas och diskuteras:

- I vilken mån används direktlånen i översättningarna, eller vilka andra eventuella uttryck används istället?
- Finns det någon skillnad i hur de båda grupperna har översatts?
- Går det att hitta generella och/eller individuella strategier som översättarna har använt sig av?
- Går det att urskilja vilka effekter översättningen av slangorden får för hur karaktärerna uppfattas?

1.2 Material

Primärmaterialet för denna uppsats är de två första böckerna i *Vampire Academy*-serien av Richelle Mead: *Vampire Academy* (2007) och *Frostbite* (2008) samt deras svenska översättningar *Törst* (första utgåva 2009) av Torun Lidfeldt Bager och *Fruset blod* (första utgåva 2009) av Ylva Spångberg.

Serien består av sammanlagt sex böcker och har haft stor framgång, både i USA och internationellt. Böckerna utspelar sig i nutid i dagens moderna samhälle, bortsett från det faktum att böckernas värld befolkas av vampyrer och är full av magi. I denna värld finns det tre olika typer av vampyrer: *Moroi* – de goda, levande vampyrerna; *strigoi* – de onda, odöda vampyrerna; och till sist *dhampirer* – halv vampyrer, en slags hybrid av människa-moroi eller dhampir-moroi.

Huvudperson och tillika berättare är Rose Hathaway, en 17-årig dhampir med hetsigt humör och dålig impuls kontroll, under utbildning till att bli livvakt åt moroi. Hennes bästa vän Lissa Dragomir är den sista levande ättlingen till en av morois tolv kungliga ätter, något som ställer höga krav på henne och många gånger försätter henne i livsfara. Rose och Lissas liv fylls av samma problem som hos de flesta andra tonåringar, men de måste samtidigt lära sig att hantera den magiska världen och de hot som den innebär.

Språket i böckerna har ofta en talspråklig prägel, framförallt i dialogen men även i ramberättelsen, då de är skrivna i första person utifrån Roses perspektiv. De innehåller även många ungdomsspråkliga drag, bland annat slang. Detta gör dem intressanta för studier av ungdomsspråk i översättningar.

Jag har valt att använda de två första böckerna ur serien eftersom de är publicerade i följd och handlingen är relativt tätt sammankopplad, vilket gör att de stil- och innehållsmässigt ligger nära varandra. Även översättningarna är gjorda nära varandra tidsmässigt och det faktum att de är gjorda

av två olika översättare gör det möjligt att jämföra översättarnas valda strategier och vad dessa val får för eventuell effekt.

1.2.1 Hänvisning till material i uppsatsen

Eftersom jag i denna uppsats använder mig av två källtexter och två måltexter, kommer jag att använda mig av förkortningar för att tydligt ange vilken av dem jag talar om. *Vampire Academy* blir då KT1 och *Törst* blir MT1, medan *Frostbite* och *Fruset blod* då följaktligen blir KT2 respektive MT2.

Även de exempel jag tar upp är markerade på olika sätt för att inte riskera förväxling mellan de olika böckerna. När det handlar om KT1 och MT1 märks exemplen med a) respektive b), och när det handlar om KT2 och MT2 skriver jag c) respektive d). De sidangivelser som anges i exemplen hänvisar således till respektive käll- och måltext. Samtliga understrykningar i exemplen är mina egna, för att underlätta jämförelsen av de relevanta passagerna i käll- och måltexter.

För att hålla isär definitioner, ord och/eller uttryck, samt citat, har jag markerat dessa enligt följande. Definitioner (från ordböcker och liknande) markeras med enkla citattecken: '...'. När jag syftar till ett ord eller uttryck som sådant, inklusive de olika förekommande formerna och/eller böjningarna av det, står det i *kursiv*. Om jag däremot använder mig av citat ur käll- eller måltexterna, i form av fallspecifika användningar, är dessa markerade med dubbla citattecken: "...". Även egna översättningsförslag markeras på detta sätt. Exempelvis uttrycket *be a bitch*, med betydelsen 'vara elak, otrevlig', som återfinns i KT2 som "was an absolute bitch".

Samtliga förekomster av slangorden och dess översättningar har sammanställts i tabeller som har bifogats som en bilaga till uppsatsen. Anvisningar om aktuella tabellnummer anges löpande i samband med respektive slangord.

1.3 Översättarna

De båda översättarna Torun Lidfeldt Bager och Ylva Spångberg är i princip lika gamla (födda 1960 respektive 1961) men har i övrigt olika bakgrunder. Torun Lidfeldt Bager har en teknisk bakgrund och har arbetat som teknikinformatör inom IT-branschen och som redaktör på två tekniktidningar. Sedan 2004 arbetar hon dock som översättare på heltid och har översatt

ungdomstitlar som *Kallt käk* av Bali Rai, *Percy Jackson*-serien av Rick Riordan och *Deluxe*-serien av Anna Godbersen (Översättarcentrum [www]).

Ylva Spångberg började däremot sin karriär som skönlitterär översättare redan som tonåring och ”slog igenom” 1988 när hon fick uppdraget att översätta fantasyförfattaren David Eddings (*Sagan om Belgarion* och *Sagan om Elenien*). Sedan dess har hon översatt många tunga namn inom fantasy-genren, bland annat Robin Hobb (*Fjärrskådarna*), Patrick Rothfuss (*Berättelsen om kungadråparen*) och Neil Gaiman (*Stardust*). Hon är dessutom engagerad i science fiction och fantasy utöver sin roll som översättare, och är bland annat medlem i Stockholms Tolkiensällskap *Forodrim* och sitter i redaktionen för kulturtidskriften *Nova science fiction* (Wikipedia, Shamrokon, Goodreads [www]).

2. Teoretisk bakgrund

Det är allmänt känt att ett språks ordförråd ständigt befinner sig i förändring – ord och uttryck är hela tiden på väg in och ut ur det accepterade språkbruket. Viveka Adelswärd liknar det svenska språket vid en ”ständigt pågående fest”. De accepterade orden är redan inne på festen medan ålderdomliga, ”oönskade” ord slussas ut genom bakdörren. Men på framsidan står nya ord och väntar på att få komma in – vissa kommer aldrig att släppas in, vissa kommer att släppas in men försvinner sedan lika snabbt igen, medan ytterligare andra kommer att få stanna länge på festen (2001:10–11).

Slang och ungdomsspråk hör till de ord och uttryck som oftast inte riktigt har släppts in på festen än. Vissa kommer att släppas in och bli en del av den ”vanliga” svenskan, men Adelswärd påpekar: ”allt ungdomsspråk blir inte accepterat” (2001:114). Och även de som faktiskt blir insläppta riskerar att bli modeord som snabbt försvinner.

Detta konstanta in- och utflöde av ord är både en tillgång och ett problem för översättaren, och det som ligger som grund för denna uppsats. Beroende på ords olika status i språket får de olika stilnivåer, vilket utnyttjas av skönlitterära författare för att förstärka känslor, attityder och karaktärsdrag. Detta påverkar givetvis även översättaren i dennes arbete, och enligt Rune Ingo är det ”varje översättares skyldighet att på ett konsekvent sätt ta hänsyn till stilen i en text” (2007:76). Men för att kunna analysera hur en tal- och ungdomsspråklig stil har översatts, måste först *stil*, *talspråk* samt *ungdomsspråk* definieras. Nedan ges en kortare beskrivning av dessa begrepp, samt vilken betydelse de har vid översättning.

2.1 Stil

Det är allt annat än lätt att definiera stil och dess effekt på mottagaren. Per Lagerholm tar upp denna problematik i sin bok *Stilistik* (2008) och konstaterar att inte ens de stilforskare som har gett sig på att finna en definition har kunnat samsas om annat än ”tämmligen vaga” definitioner. En del av problematiken ligger i huruvida innehåll och form ska anses som åtskilda

eller som två sidor av samma mynt. Har två ord med olika stilvalörer, som *skolan* och *plugget*, samma betydelse med olika form, eller skiljer sig förutom formen även betydelsen (Lagerholm 2008:28)? Ingo bortser i stort från detta och utgår i *Konsten att översätta* (2007) från den allmänna definitionen att stil är ”resultatet av de val som författaren har gjort bland de synonyma lexikala och grammatikaliska uttryckssätt som språket erbjuder” – alltså att det går att använda olika uttryck för att säga samma sak (2007:76). Trots den definitionsproblematik som finns står det dock klart, precis som Lagerholm slår fast, att ”allt språk påverkar oss, allt språk har en stil och all stil går att beskriva mer eller mindre utförligt” (2008:10).

Stil finns på alla språknivåer: fonetisk, morfologisk, lexikal, syntaktisk, strukturell och pragmatisk. Den här uppsatsen kommer enbart att behandla stil på lexikal nivå. Några viktiga begrepp som är relevanta för denna uppsats är för det första *stilmarkör*, som är en viss konstruktion som bidrar till en viss stilistisk egenskap. Det andra begreppet är *stildrag*, som är en viss egenskap en text har och som kommer av användningen av ett antal stilmarkörer. Till sist har vi även begreppet *stilvalör* eller *stilvärde*, som handlar om att ord eller uttryck har olika värdeladdningar och/eller intensitetsgrad (se skillnaden ovan mellan *skolan/plugget*) (Lagerholm 2008:30–31, 34, 38).

2.1.1 Stil i översättning

Eftersom vi ovan har kunnat konstatera att alla texter har en stil, kan man även konstatera att alla texter som ska översättas har en stil. Eftersom den här uppsatsen rör översättning av skönlitterär prosa kommer detta avsnitt främst att behandla skönlitterär stil i översättning.

Ingo konstaterar att ”stilen är ett personligt, för en viss författare typiskt språk” (2007:77) och har *språklig varietet* (där stil ingår) som en av sina fyra grundaspekter som översättaren har ”en skyldighet” att förverkliga i sin översättning (2007:338). Även Jean Boase-Beier framhåller stilens betydelse i litteraturen och hävdar att ”much of what gives a literary text its special literary character lies in its style” (2006:109). Vid översättning av ett litterärt verk blir det då alltså översättarens uppgift att förmedla detta språk, och översättaren – såsom Boase-Beier uttrycker det – ”is thus initially responsible [...] for the style of the translated text to which the reader responds and from which s/he will create meaning” (2006:51). Boase-Beier gör skillnad mellan litterär och icke-litterär översättning genom att en litterär översättning även bevarar stilen och inte bara budskapet och därför har

en tydligare koppling till källtexten än en icke-litterär översättning. (2006:27). Dessutom hävdar hon att översättningens stil alltid är ett uttryck för översättarens val, eftersom översättningen blir en ny text (2006:5). Detta skulle då innebära att det för översättaren visserligen är en nödvändighet, men samtidigt även ett val att bevara källtextens stil i måltexten. Nödvändigheten i att bevara form och stil tas även upp av Susan Bassnett. Enligt henne består en mening i litterära texter inte bara av ett yttrande, utan får genom stilistiska funktioner alltid mer innehåll än vad de faktiska orden betyder. Hon hävdar därför att om översättaren ”handles sentences for their specific content alone, the outcome will involve a loss of dimension” (2003:115).

Att överföra stil vid skönlitterär översättning är således av stor vikt, men det är inte problemfritt. Det kan vara svårt att i praktiken överföra vissa typer av varietet på ett konsekvent sätt i texten på grund av skillnader mellan käll- och målspråk. Till exempel kan målspråket sakna möjlighet till den mängd dialektala drag som kan utnyttjas i källspråket (Ingo 2007:85). Olika stildrag kan däremot uttryckas med hjälp av skilda stilmarkörer i språken och det är översättarens uppgift att hitta dessa motsvarigheter, inte att kopiera källspråkets stilmarkörer. Ingo framhåller vikten av *likvärdig* form vid översättning (2007:161) medan Bassnett talar om skillnaden mellan *sameness* och *function*: ”any notion of *sameness* between SL and TL must be discounted. What the translator must do, therefore, is to first determine the *function* of the SL system and then to find a TL system that will adequately render that function” (2003:119, kursiv i original). I vissa fall kan det hända att en stilmarkör i måltexten inte kan användas på samma plats som i källtexten utan istället kan användas någon annanstans. Detta kallas *kompensation* eller *förskjuten motsvarighet*, och på så sätt kan den stilistiska balansen upprätthållas i översättningen (Ingo 2007:168).

En annan aspekt att ta upp är vikten av översättarens medvetenhet och kunskap om stil och ordval. Angående encyklopedisk kunskap säger Ingo att ”språket är bundet till en konkret verklighet, och endast det man känner till [...] kan man uttrycka klart” (2007:161). Detta borde utan problem kunna användas även på stilistisk kunskap. För att kunna överföra ett stildrag måste översättaren också vara medveten om dess existens och vilken effekt det kan tänkas ge. Enligt Ingo är det viktigt att det inte är slumpen som får avgöra, utan att översättaren arbetar konsekvent och har slagit fast ett tillvägagångssätt redan innan arbetet påbörjas (2007:335). Bassnett ifrågasätter att prosa skulle vara enklare att översätta än poesi och att formen inte anses vara tillräckligt betydelsefull. Hon menar att det, felaktigt, ”seems to be easier for the (careless) prose translator to consider content as

separable from form” (2003:110–111). Boase-Beier går till och med så långt som att hävda att ”most translations do not aim to capture the style of the original”, eftersom detta inte anses vara det främsta syftet med översättningen (2006:55). I kontrast till detta hävdar Ingo att översättare i skönlitterära sammanhang *förväntas* vara originalförfattaren ”trogen när det gäller såväl form som innehåll” (2007:337). Detta kan tyckas motsägelsefullt, men i grund och botten har Boase-Beier och Ingo samma åsikt: stil och form är ytterst relevant att ta hänsyn till även vid översättning av prosa, och en måltext som missar denna aspekt tappar även i kvalitet.

2.2 Talspråk, ungdomsspråk och slang

Det är inte märkligt att vi talar på ett helt annat sätt än vi skriver. Intonation, röststyrka och kroppsspråk gör det enklare att förtydliga och visa känslor, och lyssnaren kan omedelbart ge respons. Talet är oftast oplanerat, vilket leder till upprepningar och felsägningar. Ord och fraser kan dras ihop eller kapas för att spara tid (Lagerholm 2008:178–188). Att försöka läsa ett transkriberat samtal kan vara oerhört svårt, och ett sådant språk i skrift skulle nog kallas felaktigt och obildat. Ulla-Britt Kotsinas förklarar detta med att talspråkliga konstruktioner i skrift ser ”betydligt mera vårdslösa ut än de förefaller när man hör dem” (2007:35).

Även om talspråk givetvis används av alla talande människor finns det vissa grupper som verkar utmärka sig mer än andra. En av dem är ungdomar, vars språkbruk är ett ämne som väcker starka känslor hos många: de anses använda för mycket slang, svära för mycket och ha ett dåligt ordförråd (Kotsinas 2007:7–8). Dessa åsikter är inget nytt fenomen, utan Kotsinas konstaterar att ”ungdomar tycks aldrig ha talat så dåligt som ’nuförtiden’, alldeles oavsett när denna tid infallit” (2007:11).

Det finns flera drag, många kopplade till talspråket, som kan sägas utmärka ungdomsspråket. En tydlig markör är rösten, som används i högre grad som förstärkning eller komplement. Så kallade ljudord (som *blä*, *svisch*, *pang*) är mer frekventa än i vuxnas tal. Ungdomars språk kännetecknas även av korta talturer och ett högt tempo, där en större mängd ljud assimileras eller reduceras om man jämför med annat talspråk (Kotsinas 2007:37–38, 44). Till sist kan man konstatera att ungdomars språk ständigt är i förändring, med nya ord och uttryck som ersätter gamla och förlegade. Detta kan bero på ungdomars kreativitet och vilja att förnya sig och därmed särskilja sig från andra (Kotsinas 2007:23).

De nya ord som kommer in på det här sättet brukar kallas *slang* och möter oftast på hårt motstånd eftersom den anses ”ofin” och ”ovårdad”. Det är dock inte alltid lätt att avgöra var gränsen mellan slang och accepterat språkbruk går. Kotsinas menar att slang vanligtvis är ”ord som inte är accepterade i mera vårdat språk och som sällan eller aldrig förekommer i skrift” (2003:18). Men eftersom även detta är en väldigt svår gränsdragning, konstaterar hon att det inte finns några helt säkra sätt att avgöra vad som är slang eller inte, utan att vi i slutändan måste ”lita till vår egen stilkänsla” (2003:19). Däremot kan man konstatera att slang används för att förnya språket, för att markera grupptillhörighet och avståndstagande från andra. Ofta utnyttjas citat från TV, musik och internet för att bilda interna uttryck inom gruppen som särskiljer dess medlemmar från andra (Kotsinas 2007:24–25).

Kotsinas diskuterar den svenska användningen av slang främst utifrån två undersökningar som genomfördes 1987 respektive 1998 på grundskole- och gymnasieelever. För den första undersökningen tillfrågades 905 ungdomar i Stockholm, Karlskoga och Gislaved, medan den andra undersökningen var större, 2 005 ungdomar, spridda över hela landet (Kotsinas 2003:3). Delar av resultatet presenteras i *En bok om slang, typ* (2003) i form av tio-i-topp-listor och visar tydligt hur språket har förändrats och hur populära ord har bytts ut mot nya ”fräschare” (Kotsinas 2003:42–64). Ord som tidigare har använts som slang kan nämligen ”släppas in” (för att använda Adelswärds metafor ovan) och bli en del av vardagsspråket och därmed tappa sin slangstämpel och bli ett normaluttryck (Kotsinas 2003:20). För en tonåring som vill markera sin grupptillhörighet och ”tuffhet” tappar dessa ord sin funktion och blir ”löjliga”. Därför skapas nya uttryck, eller som Kotsinas uttrycker det: ”starkare medel behövs” (Kotsinas 2003:25).

Av de nya ord som introduceras i svenskan är många *importord* eller *lånord* av olika slag, och majoriteten av dessa hämtas idag från engelskan. Det rör sig om olika typer av lån: direktlån (*babe, nice*), översättningslån (*scendykning* från *stagediving*), betydelselån (*karaktär* i betydelsen *rollfigur*) och konstruktionslån (*Jag är en läkare*) (Josephson 2004:8–10). Den här uppsatsen kommer att fokusera på direktlån.

Lånorden finns inom alla områden, och så även i slangen. Kotsinas förklarar varför lånord tas in från främmande språk och ger dem två huvudsakliga funktioner: lånorden är ”benämningar på nya företeelser” eller ”uttryck för attityder, känslor och subjektiva omdömen” (2003:272). De nya slangorden är säkerligen ofta hämtade eller inspirerade från TV, internet, musik och liknande där engelskan är dominerande. Däremot är inflödet

kanske inte så stort som många tror (eller befarar). Enligt Kotsinas undersökning från 1998, där ungdomar fick i uppgift att ange slangord för ett femtiotal ”normalord”, var endast runt 17 procent av svaren ord med ”någorlunda färskt engelskt ursprung” (Kotsinas 2003:258).

Attityderna till engelska lånord varierar dock. I Catharina Nyström Höögs enkätundersökning om importord svarar drygt hälften av informanterna (i vuxen ålder) att det används för mycket engelska ord i svenskan idag (Nyström Höög 2005:60). I en liknande undersökning med gymnasieungdomar är det dock bara knappt en fjärdedel som ställer sig bakom samma påstående (Svensson & Wiberg 2007:16). Detta tyder på att ungdomar skulle ha en mer positiv inställning till engelskan än äldre generationer, vilket inte vore märkligt med tanke på engelskans utbredning och användning i populärkultur, utbildning och affärsliv.

2.2.1 Talspråk, ungdomsspråk och slang i skrift

Trots de stora skillnaderna mellan tal och skrift talas det ofta om ”talspråklig” skrift och framförallt skönlitterär dialog framställs många gånger som om det vore frågan om talat språk. Det man bör komma ihåg är att det handlar om en bearbetning av talet, även om den innehåller flera stereotypiska talspråkliga drag. Detsamma gäller för det ungdomsspråk som presenteras i skönlitterära verk. Detta är en representation av vad författaren i fråga själv uppfattar som ungdomsspråk, eller vad denne vill framföra som ungdomsspråk, och är därmed inte samma sak som spontant producerat tal. Vissa drag förstärks eller förminsкас dessutom för att visa upp karaktärernas olika personligheter och attityder – deras individuella *idiolekter* (Ingo 2007:84).

Eftersom skriften i många avseenden är betydligt mer begränsad än talet, försvinner många aspekter av talspråket i skrift, även då en talspråklig effekt vill uppnås. Tönläge, intonation och röststyrka blir betydligt svårare att få fram och gester och minspel försvinner (Lagerholm 2008:178). De många upprepningar och omtagningar som sker i normalt talspråk går inte heller att återge på samma sätt eftersom texten då skulle bli mycket svårbegriplig, och de assimileringar och reduceringar som är så vanliga i tal ser märkliga ut i skrift (Kotsinas 2007:35). Skriften är också skild från ”en gemensam tid och plats” och måste därför vara tydligare än talet, som istället är bundet till en viss kontext (Lagerholm 2008:179).

Vissa av dessa drag går ändå att uttrycka utanför dialogen i skönlitteratur genom beskrivningar i ramberättelsen av hur karaktärerna talar, hur de rör

sig och liknande, men möjligheterna är ändå mer begränsade än vad som kan förmedlas i spontant tal. Eftersom talspråk blir betydligt mer markerat i skrift än i tal och ser mer slarvigt ut än det låter i verkligheten (se avsnitt 2.2 ovan), räcker det dock med dessa ”mildare” varianter av ett talat språk för ge samma effekt i skrift som i tal.

2.2.2 Talspråk, ungdomsspråk och slang i översättning

Vi har redan konstaterat i avsnitt 2.1.1 ovan att det är nödvändigt för översättaren att ta hänsyn till stil vid översättning. Och eftersom talspråk, ungdomsspråk och slang är en del av en markerad stil, gäller detsamma även för dessa drag. Problemet vid översättning av talspråk och slang ligger nog däremot inte så mycket på det teoretiska planet, utan snarare på det praktiska – att hitta en motsvarighet på ”rätt” stilnivå och med rätt betydelseomfång. Olika språks struktur kan skapa problem för översättaren när en stilmarkör inte ger samma effekt på källspråket som på målspråket, eller helt enkelt inte går att använda rent idiomatiskt, men i de flesta fall går det att lösa med hjälp av *kompensationer* eller *förskjutna motsvarigheter*.

Eftersom slang är så starkt laddat, blir även användningen av den i skrift en tydlig stilmarkör. Om ordval säger Ingo att det i analytiska språk (som svenska och engelska) är ”kanske det allra viktigaste stilmedlet som står till buds” och att man bör ställa sig frågan varför författaren har valt att använda de specifika uttryck som denne har gjort (2007:81). Ingo skiljer mellan tre olika stilvärden på lexikal nivå – högre stilnivå, normal sakstil och slangbetonat – men det finns med allra största sannolikhet ordserier med fler nivåer än så, med ord som ligger mellan eller på gränsen till närstående nivåer.

Slang ligger här alltså längst ned på skalan och att använda sådana ord och uttryck kan skapa andra reaktioner än den eftersträvade. I värsta fall kan det utesluta läsare som inte förstår eller uppskattar ordvalet (Ingo 2007:259). Eftersom slangen hela tiden är i rörelse, kan det också vara svårt att välja en motsvarighet som inte är så gammal att den känns förlegad eller ”töntig”, har tappat sin slangstämpel och blivit ett normalord, eller kanske tvärtom är så ny att läsarna inte känner till betydelsen. Eftersom slang skapas internt inom olika grupper är den ofta även regional, till och med personlig, och riskerar därmed att bli svårbegriplig för utomstående. Detta är definitivt något för översättaren att ta hänsyn till och kräver både försiktighet och uppmärksamhet.

Speciellt lånord kan dessutom väcka extra starka reaktioner. I Nyström Höögs enkätundersökning ställdes frågan om informanternas inställning till importord inom olika områden. Undersökningen visade en övervägande inställning att högkultur (däribland litteratur) och barnkultur bör hållas fria från engelskt inflytande (Nyström Höög 2005:82). För översättaren av skönlitteratur, och då framförallt ungdomslitteratur, kan detta tolkas som att lånord bör användas med försiktighet. Detta ställs mot strävan att återge källtextens slang och ungdomsspråk på ett naturligt sätt, och i slutändan blir det alltså översättarens eget val och egna språkliga preferenser som får avgöra.

3. Metod

Eftersom det finns ett enormt antal tal- och ungdomsspråkliga stilmarkörer, har det varit omöjligt att ha med samtliga i en och samma uppsats. Därför har jag valt ut ett antal lexikala markörer som används mer än enstaka gånger i båda källtexterna och som möjliggör en så god jämförelse som möjligt av de två översättningarna.

För min analys har jag valt ut fyra ord som sedan delats in i två grupper: den första består av ord som mer eller mindre har blivit accepterade som en del av det svenska språket, men som fortfarande anses höra till slang och ungdomsspråk. De ord jag valt ut i denna kategori är *cool* och *bitch*. Båda dessa ord finns med i SAOL13 (*Svenska akademis ordlista*, trettonde upplagan) under beteckningen ”vardagligt”.

Den andra gruppen innehåller ord som inte har blivit accepterade och som därmed inte anses som vedertagna svenska ord. Det är inte heller säkert att de någonsin kommer att göra det. Däremot används de flitigt av ungdomar och andra i tal och mer informell skrift, som bloggar, sociala medier och liknande (Korp [www]). Orden jag har valt ut för detta arbete är *whatever* och *badass*. Dessa ord anses även starkare slangbetonade i engelskan än de två övriga.

Jag har valt att använda dessa två olika grupper i mitt arbete, eftersom de står för två olika nivåer av slang. Slangorden som jag har valt ut för analysen är sådana som många ungdomar utan tvivel anser vara en del av ett vardagligt språk, om man utgår från användningen av dem på bloggar, sociala medier och liknande (Korp [www]). Men som jag har konstaterat i avsnitt 2.2 samt 2.2.2 ovan, är slang ett känsligt ämne som många har åsikter om, och det tar tid för slang att bli accepterat i mer formella sammanhang (som till exempel i litteratur). Därför är det intressant att undersöka hur de båda översättarna har hanterat dessa ord i sina översättningar: om de har valt att använda det engelska slangordet, ett svenskt slangord, eller ett normaluttryck, och om detta val gör att käll- och måltext skiljer sig åt stil- eller till och med innehållsmässigt.

För att kunna göra en så rättvis bedömning som möjligt av ordens betydelse i engelskan respektive svenskan har ordböcker konsulterats på båda språken. Eftersom det tar tid för slang och dess betydelser att bli veder-

tagna, har den nätbaserade slangordboken Urban Dictionary använts för att kunna definiera slangorden på engelska. Då den kontinuerligt uppdateras av användarna själva är den bättre uppdaterad på slang än andra källor och även om kvaliteten på ordförklaringarna kan variera, ger de många träffarna på varje ord ändå en god bild av dess betydelseomfång. På svenska har Kotsinas slangundersökningar från 1987 och 1998 (Kotsinas 2003), *Nyordsboken* (Svenska språknämnden 2000) och *Norstedts svenska slangordbok* (Kotsinas 1998) konsulterats, samt i möjlig mån SAOL13. Även Språkbankens korpus Korp har konsulterats för att få bättre uppfattning om ordens användningsområde, framförallt i de fall de inte finns upptagna i lexikon, och då slang i allmänhet har en tendens att ändra sin betydelse (Kotsinas 2007:23).

4. Analys och resultat

I det här kapitlet kommer jag först att redovisa en kortare, mer generell, källtextanalys med avseende på stil och tänkt målgrupp, för att på så sätt skapa en överblick över källtexternas stildrag och vilka stilmarkörer som används. Detta följs av en mer specifik analys av översättningen med avseende på de ungdomsspråkliga lexikala drag som nämns i metoden (se kapitel 3 ovan), uppdelade i två grupper: etablerade respektive icke-etablerade slangord.

4.1 Källtextanalys och målgruppsanpassning

Som tidigare nämnts är *Vampire Academy* en serie som riktar sig till tonåringar och språket är anpassat därefter. Stilen är ledig, med tydliga tal- och ungdomsspråkliga drag på lexikal och strukturell nivå. Detta visas av en mängd stilmarkörer, som bland annat påverkar syntaxen. Det är till exempel vanligt med utelämnningar av finita verb (framförallt former av *do* och *be*) och subjekt, och till viss del används markerad ordföljd (såsom påståendeordföljd i frågor, förskjutning av satsadverbial och objekt). En annan stilmarkör är ortografin, som ofta är talspråklig med kontraktioner av olika slag (till exempel "how'd", "don't", "she's"), "gotta" istället för "got to", "dunno" istället för "don't know", och så vidare. När det gäller ordvalet används en hel del slang och det är vanligt med diskurspartiklar av typen "like" och "kind of". Svordomar av olika slag är vanligt förekommande.

Dessa stildrag tjänar även till att få fram de olika karaktärernas personligheter och uttryckssätt, eftersom de olika karaktärerna använder dem i olika stor utsträckning och på olika sätt. Till exempel talar de vuxna i serien betydligt mer "korrekt" än de unga. Vissa karaktärer använder i princip inga svordomar men däremot ofta diskurspartiklar, medan andra nästan uteslutande stryker inledande subjekt, medan ytterligare andra flitigt använder majoriteten av ovan nämnda drag.

Eftersom stilen är så utpräglad genom hela serien och fyller ett så tydligt syfte, finns det goda skäl till att ta hänsyn till den vid översättning. Den svenska målgruppen är i stort sett i samma åldersspann som den ameri-

kanska och för att anpassa översättningen till denna målgrupp bör de viktigaste stildragen således överföras till svenskan med lämpliga stilmarkörer.

Nedan kommer jag endast att fokusera på en av dessa stilmarkörer, nämligen slangord som även finns som direktlån i svenskan, samt hur dessa har översatts.

4.2 Översättning av ungdomsspråkliga slangord

De fyra slangord/lånord som har valts ut för denna uppsats har alltså delats in i två grupper, beroende på om de anses som etablerade i svenskan eller inte (se kapitel 3 ovan). Varje ord kommer att behandlas separat, och förekomster och val av översättningsmotsvarighet i MT1 och MT2 presenteras både enskilt och i jämförelse.

4.2.1 Etablerade ord

Två slangord har valts ut till denna grupp: *cool* och *bitch*. De finns båda med i SAOL13 och presenteras här nedan var för sig. En sammanfattning och diskussion av resultatet följer i kapitel 5.

4.2.1.1 Cool

Ordet *Cool* har funnits i svensk slang sedan 1950-talet och var 1998 det fjärde vanligaste slangordet för betydelsen 'bra, trevlig' (Kotsinas 2003:56–57). Ordet borde därför kunna anses som ett etablerat ord i svenskan.

När det gäller betydelseomfånget har ordet bara lånats in i svenskan i en av sina betydelser, den som Oxford Dictionaries onlineversion beskriver som 'fashionably attractive or impressive, excellent, used to express acceptance of or agreement with something' [www]. Bara i de fall ordet används i den betydelsen har det räknats in i denna analys. Den populäraste posten för uppslagsordet i Urban Dictionary ger även förklaringen "the best way to say something is neat-o, awesome, or swell. The phrase 'cool' is very relaxed, never goes out of style, and people will never laugh at you for using it" [www].

I KT1 finns 13 förekomster av någon form av *cool*, varav samtliga översatts av Lidfeldt Bager med motsvarande form av *cool* i MT1 (se tabell 1).

Dock kan man anmärka på att det vid två tillfällen inte böjs och därmed får *t*-ändelse, vilket hade varit det mest idiomatiska. Detta ger ett inkonsekvent intryck och kan tyda på en viss osäkerhet i användningen av ordet, eftersom det vid en annan, i närmaste mån exakt likadan betydelse böjs:

- 1a) He arched an eyebrow curiously. Cool. (67)
- 1b) Han höjde nyfiket på ena ögonbrynet. Cool. (69)
- 2a) Then they seemed to realize it was me and promptly turned terrified. Cool. (271)
- 2b) Sedan gick det upp för dem att det var jag och då blev de genast livrädda. Coolt. (273)

Till skillnad från Lidfeldt Bager har Spångberg däremot inte varit lika konsekvent i sitt val av översättningsmotsvarighet. I KT2 finns 16 förekomster av någon form av *cool* (se tabell 2 i bilagan), varav fem har översatts med en motsvarande form av *cool* på svenska. De övriga har i en majoritet av fallen översatts med *häftig*, som används i nio fall. Ett fall har översatts med *urläcker*, och det sista fallet är en del av uttrycket *sound less cool*, som i MT2 bytts ut mot ett annat idiomatiskt uttryck. Förutom en stilistisk förändring ändrar detta även i viss mån betydelsen, eftersom det valda uttrycket visar en kontrast mellan *bra/dåligt* snarare än källtextens *coolt/töntigt*:

- 3c) Somehow, saying I'd heard it from my mom sounded less cool (172)
- 3d) Av någon anledning lät det inget vidare att säga att jag hade hört det av mamma (177)

Det verkar inte heller finnas något tydligt mönster i valen av översättningsmotsvarighet utan liknande formuleringar översätts på olika sätt, vilket man ser om man jämför exempel 4 och 5:

- 4c) This is cool. (39)
- 4d) Det här blir häftigt. (43)

5c) *That is cool.* (320, kursiv stil i original)

5d) Det är så coolt. (326)

Det faktum att Spångberg har använt motsvarigheten *häftig* i så stor utsträckning verkar tyda på en föresats att översätta uttrycket konsekvent. Det skulle vara ett fullt möjligt val, om än kanske inte det mest naturliga för att spegla ett modernt ungdomsspråk. Kotsinas slangundersökningar visar hur ordet *häftig*, som låg på en tredje plats 1987, helt har försvunnit från topp-tio-listan 1998 (Kotsinas 2003:56). Denna undersökning säger givetvis ganska lite om hur det ser ut idag, men den kan ändå ge en finger-visning om uttrycks popularitet och användning.

Det ska dock nämnas att det i MT2 finns andra engelska uttryck som har översatts till *cool*, däribland en del förekomster av *badass* (se avsnitt 4.2.2.1 nedan).

4.2.1.2 Bitch

Enligt *Nyordsboken. Med 2000 nya ord in i 2000-talet* (2000) är det första belägget för användning av ordet *bitchig* i svenskan från 1992, för att följas av *bitch* 1993 och *bitchighet* 1994. Det innebär med största sannolikhet att dessa uttryck har använts i talspråk tidigare än så. I Kotsinas slangundersökning från 1998 hamnar *bitchig* på sjunde plats bland de vanligaste orden för betydelsen 'elak, otrevlig' (Kotsinas 2003:58). Både *bitch* och *bitchig* ingår i SAOL13. Däremot har den svenska användningen av *bitch* en smalare betydelse än den engelska, som enligt Oxford Dictionaries onlineversion kan stå för följande fem betydelser: 'a spiteful or unpleasant woman'; 'a person who is completely subservient to another'; 'a difficult or unpleasant situation or thing'; 'a complaint'; samt 'make spitefully critical comments' [www]. Urban Dictionary ger snarlika förklaringar i de mest populära posterna.

Det svenska uttrycket *vara en bitch/bitchig* kan inte användas med betydelsen 'svårighet/utmaning att göra något' (till skillnad från det engelska *to be a bitch*). Det finns ett svenskt verb *bitcha* (ej etablerat i lexikon), som främst används i betydelsen 'att bete sig som en bitch' eller 'vara bitchig'. Ser man på förekomsten i Korp, går det däremot att hitta fall där verbet används i liknande betydelse som det engelska *to bitch*, vilket enligt Norstedts engelska ordbok är 'gnälla, tjata, klanka'. Denna användning verkar dock mer ovanlig än den förstnämnda (Korp, Norstedts ord [www]).

I källtexterna förekommer *bitch* eller någon form av det i alla betydelser från Oxford Dictionaries bortsett från 'a person who is completely subservient to another', och ordet används både som substantiv, adjektiv, verb och verbkonstruktion.

I KT1 förekommer olika former av *bitch* 15 gånger, varav ungefär hälften (åtta fall) översatts med någon form av *bitch* (se tabell 3 i bilagan). När det gäller substantiv har Lidfeldt Bager valt att använda direktlånet *bitch* i sex fall av nio. I de fall som har fått andra översättningar har det inte varit fullt möjligt eller passande att göra det, eftersom det inte vore lika idiomatiskt. I ett av fallen beror det på att det är en äldre auktoritetsperson som kallas "old bitch". En direkt översättning skulle vara "gammal bitch", vilket verkar vara en mycket ovanlig konstruktion i svenskan (2 träffar i Korp, att jämföra med 4 156 träffar på enbart "bitch" [www]). Lidfeldt Bager har istället valt alternativet "gammal kärring", vilket är betydligt vanligare (273 träffar, Korp [www]) och därmed får anses mer idiomatiskt. De två andra fallen rör former med betydelsen 'skälla på ett tjatigt/gnälligt sätt'. Exempel 6 visar hur det ena har översatts:

- 6a) [...] opened her mouth to begin what would no doubt be a major bitch session (17)
- 6b) [...] öppnade munnen för att börja på något som säkert skulle bli en lång utskällning (21)

Eftersom svenskan inte använder verbformen av *bitch* i betydelsen 'tjata, gnälla' i samma utsträckning som engelskan ger det inte samma möjlighet att här direkt översätta "bitch session". Uttrycket "en bitchig utskällning" ger även ett annat intryck av den som ger den på grund av de skilda användningarna i engelska och svenska som nämnts ovan.

Uttrycket *be a bitch* förekommer tre gånger i KT1, och det har översatts på tre olika sätt: *jävlas med*, *vara en bitch* och *vara riktigt jävla svårt* (se tabell 3). Det sistnämnda uttrycket används inte med betydelsen 'vara på ett visst sätt', utan med betydelsen 'att göra något svårt', en komponent som inte ingår i det svenska uttrycket med *bitch* (se ovan). De två första är dock ganska likartade i KT1 och har trots detta översatts på olika sätt. Skillnaden mellan dem är att det ena är i ramberättelsen och det andra i dialogen, samt att det förstnämnda följs av en preposition. Anledningen till att Lidfeldt Bager inte har valt att översätta *be a bitch to someone* med ett svenskt uttryck med *bitch* skulle kunna vara att hon anser att *vara en bitch mot någon* är en mer problematisk konstruktion än *vara en bitch*. Dock är det en konstruktion som frekvent används i vardagligt språk (Korp [www]).

Den sista typen av uttryck med *bitch* som finns i KT1 är *to bitch out/at*. Det förekommer tre gånger och har översatts med *få fan*, *vara bitchig* och *tjata på*. Eftersom *to bitch out/at* i KT1 handlar om betydelser som 'att tjata' eller 'skälla ut' är det inte förvånande att det bara i ett fall har översatts med *bitch*, då ordet i svenskan inte används i lika stor utsträckning med den betydelsen (Korp [www]). Tvärtom tyder det på att Lidfeldt Bager medvetet har ansträngt sig för att få med uttrycket när det är möjligt utan att förändra betydelsen alltför mycket, vilket exempel 7 visar:

- 7a) She didn't know how I'd bitched him out last night (167)
 7b) Hon visste inte hur bitchig jag varit i går kväll (169)

Exemplet visar en viss betydelseförändring i MT1 jämfört med KT1, då *att vara bitchig* handlar mer om en attityd medan *to bitch* snarare handlar om ett agerande. Men i kontexten borde de båda uttrycken ge läsaren i stort sett samma intryck av händelsen. Här kan vi även se hur översättaren återigen undviker att använda *vara bitchig mot någon*.

I KT2 förekommer uttryck med *bitch* elva gånger, varav det allra vanligaste är *be a bitch* (se tabell 4 i bilagan). Till skillnad från Lidfeldt Bager har dock inte Spångberg i något fall valt att översätta dessa med någon form av *bitch*. Adjektivet *bitchy* översätts inte med *bitchig* utan med *stöddig*. Just *stöddig* används som en synonym till det svenska ordet *bitchig* i *Norstedts svenska slangordbok* (Kotsinas 1998). Det borde därför kunna anses som en etablerad motsvarighet och kan ge ett intryck av kaxighet som passar väl in med ovanstående beskrivningar av ordet *bitch*. Däremot skulle det kunna tänkas ge en förändring på stilistisk nivå. *Stöddig* har visserligen beteckningen "vardagligt" i SAOL13, men ordet finns inte med i Kotsinas tio-i-topp-listor bland vanliga ungdomsspråkliga ord och borde därför kunna riskera att inte tolkas som ungdomsspråkligt av målgruppen.

Uttrycket *be a bitch* översätts huvudsakligen med *vara (för) jävlig*, eller en variant av detta uttryck, som exempel 8 visar:

- 8c) I thought Mia was an absolute bitch (161)
 8d) Jag tyckte att Mia var för jävlig (167)

Spångbergs strategi att så gott som genomgående översätta *be a bitch* med *vara jävlig* är visserligen konsekvent, men vissa betydelsekomponenter riskerar i vissa fall att gå förlorade. Uttrycken *vara en bitch* och *vara (för) jävlig* är i stort sett synonyma, men *vara en bitch* handlar mer om en spy-

dig, ofta aggressiv attityd, medan *vara jävlig* handlar om att vara elak och retas (Kotsinas 1998). Det gör även att texten blir mindre ungdomsspråklig. *Vara jävlig* är visserligen vardagligt, men det är inte lika starkt ungdomsslangbetonat som *vara en bitch/bitchig* är. I exempel 8 kan man även notera att Spångberg har valt att skriva ”för jävlig” som två ord istället för ett – ”förjävlig” – som är det allra vanligaste enligt Korp (284 respektive 688 träffar [www]). Särskrivningen gör att uttrycket får en mindre talspråklig prägel, eftersom det i tal har en betoning som om det vore ett.

I exempel 9 har istället ett annat uttryck för *be a bitch* använts:

9c) You're a real bitch, you know that? (195)

9d) Du är ett jävla as, vet du det? (200)

Detta verkar vara en relativt vanlig formulering för att uttrycka att någon betar sig illa (268 träffar i Korp [www]). Det finns dock inte upptaget som skällsord i någon av de för denna uppsats använda enspråkiga ordböckerna, vilket gör det svårt att bestämma dess styrka och betydelseomfång. Där- emot kan det antas vara påtagligt slangbetonat av den anledningen att det dels är ett skällsord, dels verkar användas i relativt stor utsträckning i in- formella sammanhang.

Vid två undantag, där det inte rör sig om levande personer, översätts *be a bitch* med *vara ett helvete* och *vara skit*. Här kan det vara motiverat att inte använda ett uttryck med *bitch* i översättningen, på grund av de skillnader i användning mellan engelska och svenska som diskuterats ovan:

10c) Karma's a real bitch (297)

10d) Karma är skit (303)

Genom att variera sig i val av översättningsmotsvarigheter ger Spångberg här en större variation åt karaktärernas uttryckssätt än vad som förekommer i KT2. Detta ger intrycket av en strategi som liknar den som används för icke-etablerade lånord (se nedan) utan etablerade översättningsmotsvarigheter, vilket i sådana fall skulle tyda på att hon anser uttrycket *bitch* vara mindre etablerat.

4.2.2 Icke-etablerade ord

Här presenteras två slangord som inte är vedertagna i svenskan, men som kan anses vara en del av ett ungdomligt vardagsspråk: *badass* och *whatever*. Båda används i tal och informell skrift (bloggar, sociala medier, och liknande). Även i engelskan är dessa ord ansedda som slang. Precis som i avsnitt 4.2.1 presenteras orden var för sig, och de båda måltexterna presenteras både enskilt och i jämförelse med varandra. Sammanfattning och diskussion av resultatet följer i kapitel 5.

4.2.2.1 Badass

Oxford Dictionaries definierar *badass* som ett informellt slanguttryck med betydelserna 'tough or aggressive' och 'formidable; excellent' [www]. I praktiken har ordet dock en mer komplex och ändå ganska specifik betydelse. Att vara en *badass* verkar stå för många saker på en och samma gång, och går man till Urban Dictionary kan man konstatera detta. Där finns 91 olika inlägg, med varierande innehåll. Några förklaringar bland de som fått flest röster är: 'awesome to an extreme level, thereby leveraging unquestionable authority' (5 plats); 'a badass does not try to be a badass or look tough. A badass simply is a badass' (4 plats) och slutligen på första plats, väldigt kortfattat: 'ultra-cool motherfucker' [www].

Badass finns inte som uppslagsord i någon av de tvåspråkiga ordböcker som har konsulterats (Folkets lexikon, Norstedts ord, Tyda [www]), vilket troligtvis tyder på att uttrycket anses för informellt för att tas med och att det inte finns någon etablerad svensk motsvarighet. Detta gör att uttrycket kan visa sig problematiskt vid översättning, eftersom det kan vara svårt att hitta ett ord som täcker in hela betydelsen. Om man undersöker hur det används i informell skrift i svenska, ser man att det är vanligast som substantiv eller adverb, men det förekommer även som adjektiv (Korp, [www]). Den sistnämnda möjligheten blir dock mer markerad än de andra.

I KT1 förekommer *badass* sex gånger och Lidfeldt Bager har valt olika översättningar i samtliga fall (se tabell 5 i bilagan). Detta tyder på att hon är medveten om de många betydelsenyanserna och från fall till fall har försökt välja en motsvarighet som bäst passar in i kontexten. Detta är i tanken en bra strategi om det inte finns någon etablerad motsvarighet på svenska och man inte vill använda det engelska lånordet. Strategin kan dock riskera att ge uttrycket en annan betydelsenyans än den tänkta. Eftersom det inte finns ett ord i svenskan som innefattar alla beståndsdelar som ges ovan för

badass, kan de motsvarigheter som har valts i MT1 inte täcka in samtliga betydelsekomponenter som avses i KT1, utan bara en viss del av dem. Översättaren får då välja de komponenter som denne anser viktigast, vilket Lidfeldt Bager har gjort och som exemplifieras nedan:

- 11a) He walked away, and suddenly, I didn't feel like such a badass anymore (36)
- 11b) Han gick därifrån och plötsligt kände jag mig inte så kaxig längre (41)

Användningen av *kaxig* som motsvarighet till *badass* passar inte i alla sammanhang, då det inte för med sig någon ton av varken ”coolhet” eller aggressivitet. Men i exempel 11 blir valet idiomatiskt och går att koppla till kontexten det används i, där personen i fråga inser att hon inte har betett sig så coolt som hon trodde, utan snarare har varit uppkäftig och barnslig.

Andra fall där Lidfeldt Bagers val av motsvarighet fungerar i sin kontext, även om det inte täcker in alla betydelsekomponenter, är *tuff* och *farlig* (se tabell 5 i bilagan). Däremot är dessa inte slangbetonade. Översättningen ”sådan respekt” för ”badass-god reputation” fungerar rent idiomatiskt, men det är tveksamt om det form- och innehållsmässigt kan sägas vara representativt då inga betydelsekomponenter här har överförts från KT1. Likaså använder MT1 här inga slanguttryck.

I ett fall har dock felaktiga betydelsekomponenter använts i översättningen:

- 12a) He was in motion before I finished, putting on clothes and looking every bit like a badass god (288)
- 12b) Han hade satt fart innan jag hunnit berätta klart, och såg verkligen ut som en riktigt förbannad gud när han drog på sig kläderna (290)

Detta val av översättningsmotsvarighet ger knappast rätt betydelse. *Badass* i KT1 syftar här snarare på ett effektivt och handlingskraftigt sätt och har ingenting att göra med ilska, trots att *badass* kan föra med sig en viss ton av aggressivitet.

Även i ett annat fall riskerar den valda motsvarigheten i MT1 att ge en annan effekt än i KT1, och det är när ”the Badass Team” översätts med ”coola gänget”. Detta är ett uttryck som har en tendens att användas om människor som är (eller försöker vara) populära eller ”inne” (Korp [www]). Detta riskerar att ge uttrycket en närmast ironisk, nedvärderande ton som

inte finns i KT1, eftersom det syftar på en räddningsaktion och inte på popularitet, och det där är positivt menat.

Precis som i KT1 förekommer *badass* sex gånger i KT2, och Spångberg har i sin översättning valt två motsvarigheter som används lika många gånger var: *cool* och *tuff*. Detta är en förenkling av ordets betydelse som visserligen sammanfattar flera av ordets betydelsekomponenter, men som gör att översättningen riskerar att förlora innehåll och bli mindre nyansrikt om dessa motsvarigheter används på fel sätt. I vissa fall är anpassningen idiomatisk, som i exempel 13:

13c) If I piss you off so much, then use me to prove your stupid point. Bite me instead. Put me in my place, and show me what a badass you are (278)

13d) Om jag gör dig så förbannad kan du ju använda mig för att bevisa att du har rätt. Sätt mig på plats och visa hur jävla tuff du är (284)

Tuff uttrycker den i sammanhanget viktigaste betydelsen av *badass*, med en ton av aggressivitet. Uttrycket är även en uppmaning på samma sätt som ”show me what a badass you are”, och för fram talarens hånfullhet på liknande sätt.

I vissa fall gör dock valet av översättningsmotsvarighet att vissa betydelsekomponenter riskerar att försvinna, vilket visas i nedanstående exempel:

14c) Yeah, yeah, because she’s a badass karate magic user. I get all that (172)

14d) Jo, jo, för hon är en stentuff karatemagiker. Jag fattar (177)

I det här sammanhanget är det inte bara betydelsen ’tough or aggressive’ som anses, utan det är tydligt att karaktären i fråga även är skicklig på det hon gör. Genom att då bara använda ”stentuff” riskerar en del av innehållet i yttrandet förlorat. Detsamma kan till viss del gälla även när *cool* används:

15c) Dimitri was on a first-name basis with one of the most badass guardians around. Of course, Dimitri was pretty badass himself, so I shouldn’t have been surprised (13)

15d) Dimitri stod en av de coolaste beskyddare som fanns så nära att han kallade honom vid förnamn. Dimitri var förstås himla cool själv, så jag borde inte ha blivit förvånad (17)

Den viktigaste betydelsen här är att personen i fråga är skicklig och någon att se upp till, vilket *cool* förmedlar. *Cool* är även slangbetonat och står *badass* relativt nära i betydelse, men det inkluderar inte fullt ut den ”tuffa” delen av betydelsen hos *badass*. Däremot skulle denna betydelse kunna anses som sekundär i sammanhanget, och blir därmed inte prioriterad.

4.2.2.2 Whatever

Whatever kan användas både som pronomen, bestämmare och adverb, men den betydelse som används i denna analys är den informella, exklamativa som definieras i Oxford Dictionaries som ’said as a response indicating a reluctance to discuss something, often implying indifference’ [www]. Urban Dictionary ger fler användningsområden: ’used in an argument to admit that you are wrong without admitting it so the argument is over’ (1 plats); ’to connote a feeling of apathy’ (4 plats) och ’passive-aggressive behaviour at its most eloquent’ (5 plats) [www]. Av de tvåspråkiga ordböcker som har konsulterats (Folkets lexikon, Norstedts ord, Tyda [www]) har bara Tyda gett något förslag på svensk motsvarighet för denna exklamativa funktion: *sak samma* eller *strunt samma* [www]. Detta är säkert en översättning som oftast fungerar, men knappast i alla lägen, eftersom *whatever* uppenbarligen har en bredare betydelse än så. Om man utgår från den mängd situationer där uttrycket används både i KT1 och i KT2, står det klart att en mängd attityder och känslor kan uttryckas med det. Detta exemplifieras nedan. Användningen på bloggar och sociala medier verkar vara utspridd (cirka 3 000 träffar på Korp¹), och ordet förekommer både som ensam exklamation och som en del av längre uttryck på engelska (exempelvis ”yoga, träna, fotografera, whatever makes you happy”) (Korp [www]).

Det exklamativa *whatever* förekommer 13 gånger i KT1 och Lidfeldt Bager har använt ett flertal olika översättningar (se tabell 7 i bilagan). Detta ger möjlighet till större nyansskillnader som kanske inte hade gått att uttrycka med hjälp av användning av samma uttryck. Det vanligaste är någon form av *spela roll*, som används fyra gånger, och som fångar in likgiltigheten som uttrycks med *whatever*:

¹ Detta är en ungefärlig siffra eftersom flertalet av förekomsterna kommer från en engelsk kontext, trots försök att avgränsa urvalet av bloggar, och därför inte kan anses vara helt representativt för en undersökning av svensk slang.

- 16a) I didn't care what they did to me. Not anymore. Punish or expel. Whatever. I could handle– (277)
- 16b) Det spelade ingen roll vad de gjorde med mig. Inte nu längre. Straff eller relegering, det spelade ingen roll. Jag klarade av att... (279)

Här sker det en upprepning av frasen ”det spelade ingen roll” (som även uttrycks ytterligare en gång några rader högre upp på samma sida), men detta kan förstärka den förvirrade känsla som framförs i stycket. Emellertid hade det lika väl gått att här använda *whatever* eller till exempel *skit samma* även på svenska, för att på så sätt undvika upprepning av frasen.

Två gånger används *visst* som motsvarighet, vilket ger en ifrågasättande, lätt ironisk ton på samma sätt som det engelska *whatever* kan uttrycka. Övriga sju fall har alla fått olika översättningar (se tabell 7 i bilagan). Om man gör ett försök att kategorisera syftet med de olika användningarna av *whatever*, hittar man en mängd nyansskillnader. Detta kan förklara de många olika översättningsmotsvarigheterna. Uttrycket kan bland annat användas för att uttrycka skepsis, och i exempel 17 har denna skepsis förtydligats i MT1 jämfört med KT1:

- 17a) ”Ooh. You see? You should go after him.”
”Whatever. I'm fine being friends now.” (70)
- 17b) ”Ååh. Där ser du. Försök ta tillbaka honom.”
”Skulle inte tro det. Vi är bara vänner och det passar mig bra.” (73)

Uttrycket kan också användas för att uttrycka ironi eller för att markera avstånd ifrån auktoriteter och regler:

- 18a) ”Did you start another fire? No guys allowed in this hall.”
”Whatever. Like that makes a difference.” (267)
- 18b) ”Har du tänt eld på nåt igen? Inga killar får komma in i den här korridoren.”
”Äsch, det skulle knappast göra någon skillnad.” (269–270)

Här blir meningen dock inte lika tydlig i MT1 som i KT1, utan snarare tvärtom. Faktum är att det tidigare nämnda *spela roll* kanske hade passat bättre. Ett förslag hade då varit: ”Som om det skulle spela någon roll”, vilket inkluderar de båda grafiska meningarna i yttrandet i KT1. Att slå ihop

meningar för att på så sätt kringgå problematiken är nämligen en annan strategi som Lidfeldt Bager använder vid andra tillfällen, som i exempel 19:

- 19a) I'm the one she really has a grudge against – even though I still don't know why. Whatever. It's going to stop (174)
- 19b) Det är mig hon vill åt, även om jag fortfarande inte fattar varför. Men det får vara slut med det nu (175)

Förekomsten av *whatever* i KT2 är betydligt mindre än i KT1, endast tre fall (se tabell 8 i bilagan), och dessa uttrycker alla någon form av skepsis – talaren tvivlar eller håller inte med föregående talare, alternativt vet att denne ljuger. Precis som Lidfeldt Bager har Spångberg valt olika översättningsmotsvarigheter beroende på kontext. De två första fallen har översatts med uttryck som inte används av Lidfeldt Bager: ”äh” och ”som du vill”. Dessa fokuserar båda på den spelade likgiltigheten i uttrycket snarare än skepsisen, även om de också kan uttrycka ett visst mått av denna. Båda översättarna har däremot valt samma motsvarighet när *whatever* används i slutet på ett yttrande som ett sätt att markera tveksamhet/osäkerhet inför det nyss sagda. Exempel 20 är hämtat ur MT2:

- 20c) I guess it's all tied into spirit and compulsion or whatever (320)
- 20d) Det hänger väl ihop med ande och tankekontroll och vad det nu är (326)

Formuleringen i 20d) fångar talarens osäkerhet, men det kan diskuteras om den fångar samma försök till att visa en likgiltig attityd. Åtminstone för en yngre läsarkrets hade nog ”... eller whatever” varit ett val som tydligare hade förmedlat denna attityd.

Av de motsvarigheter som översättarna har använt sig av skiljer sig majoriteten åt. Det ger alltså elva skilda översättningar av 16 förekomster av samma ord, något som borde illustrera problematiken när det gäller att översätta *whatever*. Anledningen till att översättarna har använt sig av en större mängd uttryck på svenska kan vara en strävan att förbättra förståelsen av uttrycken, då de flesta val som gjorts tjänar till att förtydliga betydelsen. *Whatever* är ett uttryck som framförallt används i talspråket, och såsom har diskuterats tidigare (se avsnitt 2.2.1 ovan) blir dess betydelse därför mer beroende av röst och tonläge, något som försvinner i skrift. Istället för att använda en standardiserad översättning (som det engelska

lånordet, Tydas förslag *strunt samma*, eller liknande) har båda översättarna valt att tolka uttrycket och använda uttryck som avser att förklara betydelsen mer bokstavligt än i KT.

5. Sammanfattande diskussion

Syftet med denna uppsats var att jämföra hur två översättare har överfört fyra olika ungdomsspråkliga slangord i två böcker ur *Vampire Academy*-serien. De slangord som analyserades var ord som används som direktlån i svenskan och som anses vara slang både på engelska och svenska. Syftet med detta var att undersöka i vilken mån dessa lånord används i översättningarna, eller om andra uttryck istället används, och i så fall vilka. Orden delades in i två grupper: en med etablerade lånord och en med icke-etablerade, för att på så sätt se om det gick att hitta både generella och individuella val av översättningsstrategier. Slutligen var syftet även att undersöka om valet av strategi kan påverka hur karaktärerna i böckerna uppfattas av läsaren.

Utifrån analysen av översättningarna av de två etablerade orden *cool* och *bitch*, och de uttryck som dessa ingår i, står det klart att de två översättarna har valt olika strategier för sin översättning. Lidfeldt Bager har i en klar majoritet av fallen (samtliga respektive ungefär hälften) valt att använda lånordet framför en svensk variant. I de flesta fall där det engelska ordet inte använts går det av idiomatiska skäl att hitta en motivering till detta, dock inte i samtliga fall. Spångberg har däremot så gott som konsekvent valt att använda en svensk variant, och hon använder endast i ett fåtal fall det engelska ordet (en tredjedel respektive inte alls). När det gäller *cool* har hon dock använt lånordet på andra ställen i MT2 där det inte används i KT2. De översättningsmotsvarigheter som valts har använts relativt konsekvent, men i de fall de inte gjort det har det varit svårt att hitta ett mönster i översättarens val.

Inte i något fall har de två icke-etablerade orden översatts med det engelska lånordet. Båda översättarna har här använt samma strategi, nämligen att i olika kontexter istället använda sig av olika översättningsmotsvarigheter beroende på kontext, även om antalet valda uttryck skiljer sig åt. Motsvarigheterna som använts tenderar att ha ett mindre betydelseomfång än det engelska uttrycket, vilket i vissa fall fångar den i kontexten väsentliga betydelsen, medan denna i andra fall riskerar att gå förlorad eller att misstolkas av läsaren.

Om man utifrån detta ska försöka tala om ”lyckad” respektive ”mindre lyckad” översättningsstrategi, finns det flera aspekter att ta hänsyn till. Såsom har konstaterats ovan (se avsnitt 2.1.1, 2.2.1 och 2.2.2 ovan) framhåller flera teoretiker vikten av att bibehålla stilen vid skönlitterär översättning, då stilen är resultatet av författarens personliga uttryckssätt (Ingo 2007:77) och att stilen är en stor del av vad som särskiljer skönlitteratur från andra skrivna texter (Boase-Beier 2006:109). Stil ger även texten en annan dimension utöver den faktiska betydelsen (Bassnett 2003:115). En viss stil kan även tjäna till att karakterisera rollfigurer och förmedla attityder och känslor (Ingo 2007:84). Källtextanalysen i avsnitt 4.1 visar att källtexterna har en tal- och ungdomsspråklig stil, både i ramberättelsen och i dialogen. Målsättningen för översättaren borde därför vara att överföra denna stil till måltexten. En del av detta är ett ordval som är så naturligt som möjligt för böckernas målgrupp, vilken tillhör samma åldergrupp som källtexternas. Därför borde användningen av ungdomlig slang vara ungefär lika stor i både måltexten och i källtexten, för att återge ett trovärdigt ungdomsspråkligt ordval.

Översättning av slang är dock problematisk. Både Adelswärd och Kotsinas förklarar hur ords betydelse och styrka är flytande – dessa förändras under tidens gång och är dessutom beroende av personliga preferenser (Adelswärd 2001:10–11, Kotsinas 2003:18–20). Att avgöra vad som är slang, och vilken styrka uttrycket har, blir därmed nästintill omöjligt utan ett visst mått av subjektivitet, trots hjälp av ordböcker och korpusar. Dessutom riskerar användning av slang alltid att utestänga läsare (Ingo 2007:259). Denna problematik skulle till viss del kunna förklara varför färre slanguttryck används i MT1 och MT2 än i källtexterna, då många översättare tenderar att prioritera innehåll före stil (Boase-Beier 2006:55) och därför inte borde vilja riskera subjektivitet och/eller missförstånd genom användning av slang som inte är väletablerad. Dock borde ett trovärdigt ordval som representerar källtexten innebära en användning av slanguttryck som används av svenska ungdomar i samma situationer som återfinns i källtexterna. Frågan är då om de engelska lånorden skulle kunna sägas vara det eller om de är olämpliga.

När det gäller de etablerade lånorden *cool* och *bitch* borde det anses relativt säkert att säga att de har ungefär samma styrka och betydelse på svenska som på engelska (med utgångspunkt från Kotsinas slangundersökningar, slangordböcker och SAOL). Därför borde de vara ett naturligt val av översättningsmotsvarighet i de fall uttrycket är idiomatiskt (se avsnitt 4.2.1.2 ovan, om användningen av *bitch* i svenskan respektive engelskan). Detta verkar ha varit Lidfeldt Baggers utgångspunkt i hennes översättning.

Hennes i stort sett konsekventa användning av de engelska lånorden gör att hon i dessa fall har använt sig av en översättningsstrategi som bevarar den ungdoms- och talspråkliga känslan, även om ett par idiomatiska misstag görs med avseende på böjning (*cool*) och konstruktion (*bitch* med preposition). I Spångbergs översättning förekommer dock inte lånorden i större utsträckning, utan de verkar ha behandlats på liknande sätt som de icke-etablerade orden (se nedan). De motsvarigheter som valts är visserligen slangbetonade och idiomatiska, och de stämmer betydelsemässigt överens med de engelska, men de tillhör en grupp äldre slanguttryck och kan för yngre läsare därför uppfattas snarare som normaluttryck. I sådana fall skulle detta bidra till en normalisering av måltexten. Ordvalet kan till och med riskera att kännas förlegat av denna grupp läsare (Kotsinas 2003:20–25).

Att de två icke-etablerade orden *badass* och *whatever* är just icke-etablerade i svenskan gör det svårt att fastställa deras styrka och betydelse. Det faktum att de i så stor utsträckning verkar användas i informella sammanhang borde dock tyda på att de skulle vara användbara vid översättning, även om de eventuellt blir något starkare slangbetonade än det engelska uttrycket. Däremot finns det alltid en risk med att använda slang som inte är helt etablerad, eftersom sådan slang riskerar att utestänga läsare (Ingo 2007:259). Därför är det svårt att säga att det hade varit helt lyckat ur ett läsarperspektiv att genomgående använda dessa icke-etablerade uttryck. Å andra sidan hade det gett måltexten en mer likvärdig form i jämförelse med källtexten än den mer normaliserade som används i översättningarna. Det går även att diskutera i vilken utsträckning användningen i praktiken skulle hindra förståelsen, då det faktum att uttrycken inte är etablerade i skriftspråk inte hindrar dem från att vara väl etablerade hos den tänkta målgruppen.

Att de två översättarna i olika hög grad har använt sig av varierande översättningsmotsvarigheter när det gäller de icke-etablerade orden kan tyda på att de har haft skilda uppfattningar av ordens olika betydelsenyanser. Eftersom orden har många nyanser, skulle det betyda att Lidfeldt Bagers strategi med ett större antal använda motsvarigheter vara snäppet mer ”lyckad”, åtminstone för *badass*, medan den låga förekomsten av *whatever* i KT2 gör detta påstående osäkert angående detta ord. Däremot bör de fall där den valda motsvarigheten inte fungerar eller förändrar betydelsen på fel sätt tas med i beräkningen, och Lidfeldt Bagers och Spångbergs val blir då mer eller mindre likvärdiga i detta avseende.

Det stora antalet använda motsvarigheter i båda måltexterna visar också på svårigheten i att översätta källspråkliga slanguttryck som inte har etable-

rade motsvarigheter på målspråket. En stor fråga här är om det är möjligt att tillmötesgå alla krav på form- och innehållsmässig ekvivalens när det gäller slang, oavsett om den är etablerad eller inte, eftersom både styrka och betydelse för dessa uttryck inte går att fastslå, utan varierar, beroende på situation, vem som använder det och hur, samt även på mottagarens inställning till slangen i fråga. Översättaren behöver också ta ställning till i vilken mån hänsyn ska tas till att måltexten ska kunna fungera idiomatiskt under en längre tidsperiod. I sådana fall skulle detta tala emot att använda så kallade modeord, som kanske snabbt riskerar att försvinna ur språket. Och tvärtom, om översättaren med sin måltext anser att fånga den slang som används just vid tiden för översättningen, talar det för att använda just dessa modeord.

Genom de resultat jag har fått fram i min analys kan man dra slutsatsen att Spångberg är mer konservativ i sina val av översättningsmotsvarigheter, medan Lidfeldt Baggers val är mer ”ungdomliga”. Detta skulle kunna bero på deras olika bakgrunder och erfarenheter inom översättningsyrket (se avsnitt 1.3 ovan), och skulle då visa på hur stor betydelse översättarens personliga preferenser och utgångspunkt har för ordval. Betydelsen av preferenser och bakgrund hos översättaren borde vara mer märkbar just i slanganvändningen än i övrigt språkbruk, eftersom slang ändrar sig så snabbt och är så känsloladdad.

Såsom det har diskuterats ovan är det dock viktigt att översättare inte låter sina egna personliga preferenser stå framför originalförfattarens, även om översättning alltid präglas av översättarens val och därigenom preferenser. Ingo framhåller vikten av att inte fastna i ”sitt eget uttryckssätt, sin idiolekt, utan [översättaren] måste vara kapabel att när så krävs anpassa sitt språkbruk till situationen” (2007:337). Översättaren bör givetvis vara försiktig med användning av slang som inte är etablerad för att inte riskera att utestänga läsare, men samtidigt bör detta inte krocka med strävan att återge källtexten på ett rättvist sätt. Vad som anses som ”rättvist” är dock givetvis ett uttryck för en subjektiv åsikt. Å andra sidan är de båda måltexterna betydligt mer neutraliserade än källtexterna, om man ser till användningen av slang, något som knappast kan anses vara eftersträvansvärt i sammanhanget. Eftersom karaktärernas särdrag ofta uttrycks genom deras språkbruk (se avsnitt 4.1 ovan) blir beskrivningen av dem påverkad av denna neutralisering. Detta gäller för samtliga större karaktärer och leder för den svenske läsaren till det som Bassnett kallar ”a loss of dimension” (se avsnitt 2.1.1 ovan). Karaktärerna särskiljer sig inte lika mycket från varandra i sättet de talar när de alla använder sig av samma ”normalspråkliga” uttryck, och de unga skiljer sig inte heller på samma sätt från de vuxna i

serien som de gör i källtexterna. Det finns givetvis även många andra faktorer i översättningen som kan påverka detta och för att kunna säga något om översättningarna i sin helhet skulle en bredare analys behöva genomföras än som har kunnat göras i denna uppsats. Däremot är slangen en viktig del i sammanhanget eftersom ordval är en av de viktigaste stilmarkörerna i analytiska språk som svenska (Ingo 2007:81). Denna analys visar hur viktig översättarens stilmedvetenhet kan vara för måltextens kvalitet och effekt. Likaså visar den hur viktigt det är att översättare konsekvent överför existerande stilmarkörer enligt en medveten princip.

Avslutningsvis kan man konstatera att slang och ungdomsspråk är en utmaning för översättaren, på flera plan, och att det är svårt att uppfylla samtliga krav på bevarad form och innehåll när det gäller ord vars betydelse och styrka ständigt skiftar. För översättaren blir detta en balansgång mellan vad som kan anses vara för gammalt eller för nytt, och vad som kan accepteras av läsarna.

Referenser

Primärmaterial

- Mead, Richelle. 2007. *Vampire Academy*. New York: Razorbill.
- Mead, Richelle. 2008. *Vampire Academy: Frostbite*. London etc.: Penguin.
- Mead, Richelle. 2010 (2009). *Fruset blod*. Översättning av Ylva Spångberg. Stockholm: Bonnier Carlsen.
- Mead, Richelle. 2011 (2009). *Törst*. Översättning av Torun Lidfeldt Bager. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Litteratur

- Adelswärd, Viveka. 2001. *Ord på glid*. Stockholm: Brombergs.
- Bassnett, Susan. 2002 [1980]. *Translation Studies*. 3rd ed. New York: Routledge.
- Boase-Beier, Jean. 2006. *Stylistic Approaches to Translation*. Manchester & Kinderhook: St. Jerome Publishing.
- Ingo, Rune. 2007. *Konsten att översätta: översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Josephson, Olle. 2004. Engelskan i 2000-talets Sverige. I: *Engelskan i Sverige: språkval i utbildning, arbete och kulturliv*. Stockholm: Svenska språknämnden & Norstedts ordbok, s. 7–24.
- Kotsinas, Ulla-Britt. 1998. *Norstedts svenska slangordbok*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Kotsinas, Ulla-Britt. 2003. *En bok om slang, typ*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Kotsinas, Ulla-Britt. 2007 [1994]. *Ungdomsspråk*. 3 uppl. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Lagerholm, Per. 2008. *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nyström Höög, Catharina. 2005. *Teamwork? Man kan väl lika gärna samarbeta. Svenska åsikter om importord*. Oslo: Novus.
- Svenska språknämnden. 2000. *Nyordsboken. Med 2 000 nya ord in i 2000-talet*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Svensson, Emma & Roger Wiberg. 2007. Engelskans inflytande på svenskan. En studie av gymnasieelevers samt språklärares attityder till lånord. C-uppsats i svenska. Högskolan i Halmstad.

Internet

Folkets lexikon, <www.folkets2.nada.kth.se/folkets/>.

Goodreads, <http://www.goodreads.com/author/list/2966383.Ylva_Sp_ngberg>. Hämtad 2013-05-07.

Korp, <www.spraakbanken.gu.se/korp/>. Data för specifikt angivna förekomster inhämtade under perioden 2013-05-07 till 2013-06-12.

Norstedts ord, <www.ord.se>.

Oxford Dictionaries, <www.oxforddictionaries.com>.

SAOL= *Svenska Akademiens Ordlista*, <www.saol.se>.

Shamrokon, <<http://www.shamrokon.ie/Guest/ylva-spangberg>> Hämtad 2013-05-07.

Tyda, <www.tyda.se>.

Urban Dictionary, <www.urbandictionary.com>. Hämtad 2013-04-30.

Wikipedia, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Ylva_Sp%C3%A5ngberg>. Hämtad 2013-05-07.

Översättarcentrum, <<http://www.oversattarcentrum.se/sv.html/member/torun-lidfeldt%20bager/812>>. Hämtad 2013-05-07.

Bilaga

TABELL 1 Cool i *KT1* och *MT1*

KT1	MT1
as cool and confident a way as I could manage (49)	så coolt och självsäkert jag kunde (53)
to prove how cool you are? (59)	för att visa hur cool du är? (63)
cool (67)	cool (69)
cool points (143)	coolhetspoäng (145)
wicked cool hair (184)	skitcoolt hår (185)
I hadn't thought Dimitri could be any cooler (185)	jag hade inte trott att Dimitri kunde bli coolare än han redan var (186)
that cool one-eyebrow thing (186)	den där coola grejen med ena ögonbrynet (187)
I mean, it's cool (204)	det är ju cool (206)
isn't that cool? (228)	är det inte coolt? (229)
cool little communication devices (237)	coola små walkie-talkies (239)
too-cool clusters along the edges of the room (270)	grupper runt väggarna och kände sig alldeles för coola (272)
cool (271)	coolt (273)
that was actually pretty cool (332)	det var faktiskt ganska coolt (335)

TABELL 2 Cool i *KT2* och *MT2*

KT2	MT2
cool power (1)	urläcker förmåga (5)
the coolest thing she can do (4)	det häftigaste hon kan (8)
something cooler (10)	något lite häftigare (15)
this is cool (39)	det här blir häftigt (43)
that was cool (45)	det var coolt (49)
she's cool (74)	hon är cool (80)
coolest ability (92)	häftigaste förmåga (97)
cool (119)	häftigt (124)
pretty cool stuff (127)	ganska häftiga grejor (132)
would have been cool (130)	skulle ha varit häftigt (135)
it was just cool (145)	dessutom var det så coolt (150)
sounded less cool (172)	lät inget vidare (177)
coolness points (182)	coolhetspoäng (187)
it's pretty cool (191)	det är rätt häftigt (196)
it'd be kind of cool (251)	det skulle vara rätt häftigt (257)
<i>that</i> is cool (320)	det är så coolt (326)

TABELL 3 Bitch i *KT1* och *MT1*

KT1	MT1
stop their bitching (9)	att sluta gnälla (13)
self-righteous old bit- (15)	självgod gammal kä... (20)
perfectly groomed bitch (16)	snobbiga bitch (20)
a major bitch session (17)	en lång utskällning (21)
be a real bitch (52)	vara riktigt jävla svårt (56)
bitchiness (83)	bitchighet (85)
Bitch Doll (83)	bitchdockan (85)
and then bitched me out (127)	och sen fick jag fan (130)
that bitch of a queen (149)	den där bitchiga drottningen (150)
I'd bitched him out (167)	hur bitchig jag varit (169)
two-faced bitch (180)	hycklande bitch (181)
being a bitch (194)	att jävlas med (196)
she'd bitched at him (213)	hon tjatade på honom (215)
be a huge bitch (217)	är en riktig bitch (219)
bitches like (220)	en bitch som (222)

TABELL 4 Bitch i *KT2* och *MT2*

KT2	MT2
which kind of makes them a bitch to de- stroy (1)	så de blir rätt jävliga att ha ihjäl (5)
if she weren't such a bitch (87)	om hon inte hade varit så jävlig (92)
they were a bitch to work around (107)	de var ett helvete att lirka sig runt (113)
you being a bitch to Tasha (147)	du var för jävlig mot Tasha (152)
I wasn't that much of a bitch (147)	så jävlig var jag inte (152)
Mia was an absolute bitch (161)	Mia var för jävlig (167)
you're a real bitch (195)	du är ett jävla as (200)
after what a bitch I've been? (236)	efter att jag har varit så jävlig? (241)
stop being a bitch for a change (245)	sluta vara så jävlig för en gångs skull (251)
my best bitchy voice (286)	min stöddigaste röst (293)
karma's a real bitch (297)	karma är skit (303)

TABELL 5 Badass i *KT1* och *MT1*

KT1	MT1
I didn't feel like such a badass anymore (36)	kände jag mig inte så kaxig längre (41)
they didn't seem very badass (92)	de verkade inte särskilt tuffa (94)
his badass side (121)	hans farliga sida (123)
badass-god reputation (138)	sådan respekt (140)
like a badass god (288)	som en riktigt förbannad gud (290)
the Badass Team (303)	coola gänget (305)

TABELL 6 Badass i *KT2* och *MT2*

KT2	MT2
a total badass (6)	fullständigt för jävla tuff (10)
one of the most badass guardians (13)	en av de coolaste beskyddare (17)
was pretty badass himself (13)	var förstås himla cool själv (17)
a badass (25)	cool som fan (29)
a badass karate magic user (172)	en stentuff karatemagiker (177)
show me what a badass you are (278)	visa hur jävla tuff du är (284)

TABELL 7 Whatever i *KT1* och *MT1*

KT1	MT1
Beli-whatever (12)	Beli-någonting (16)
whatever (15)	visst (20)
whatever (59)	visst (63)
whatever (61)	glöm att jag sa nåt (64)
whatever (70)	skulle inte tro det (73)
whatever (78)	för all del (81)
whatever (165)	inte för att det spelade någon roll (167)
whatever. It's going to stop (174)	men det får vara slut med det nu (175)
whatever (267)	det spelar ingen roll (269)
whatever (267)	äsch (270)
whatever (275)	inte för att det spelade någon roll (277)
whatever (277)	det spelade ingen roll (279)
or whatever (297)	eller vad det nu är (299)

TABELL 8 Whatever i *KT2* och *MT2*

KT2	MT2
whatever (91)	äh (96)
whatever (217)	som du vill (222)
or whatever (320)	och vad det nu är (326)